

برگخوار سوسن چلچراغ *Liliocercis faldermanni* (Guerin) و دشمنان طبیعی آن

دکتر زهرا مجیب حق قدم

محقق آفات بخش تحقیقات گیاه پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان گیلان، رشت

طرح تحقیقاتی: بررسی زیست شناسی صحرایی سوسک سوسن چلچراغ *Liliocercis faldermanni* Guerin و شناسایی دشمنان طبیعی آن در منطقه داماش

کارفرما: سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی به ثبت رسید.

مجریان: زهرا مجیب حق قدم، ابراهیم ابراهیمی، محمدرضا عباسی مزدهی، سعید قنادآموز، فاطمه عسکری، محسن یوسف پور، مجید مردانی و فرزانه خانجانی بودند.

معرفی گیاه میزبان: سوسن چلچراغ یا سوسن سفید *Lilium ledebourii* Guerin از تیره Liliaceae گونه اندمیک و کمیاب با پراکنش جهانی بسیار محدود است که به لحاظ اهمیت خاص این گیاه در تاریخ ۱۳۵۵/۵/۶ بعنوان اثر ملی در ایران به ثبت رسید. این گونه در طبقات فهرست قرمز اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت و منابع طبیعی IUCN در تاکسون آسیب پذیر (VU) قرار دارد. گیاه سوسن چلچراغ بصورت محدود از کشور های آذربایجان (ناحیه قفقاز)، بلاروس، لیتوانی، لتونی و اوکراین و از ایران از مناطق داماش عمارلوی رودبار، و کلچوله درفک، شلیشه املش، دیار شفت در استان گیلان، مناطق خانقاه و فندقلو استان اردبیل و کلاردشت استان مازندران گزارش شده است. از میان رویشگاه های شناخته شده سوسن چلچراغ، رویشگاه داماش در شهرستان رودبار استان گیلان دارای بیشترین تمرکز و فراوانی این گونه می باشد که تحت حفاظت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان گیلان قرار دارد.

موقعیت جغرافیایی منطقه حفاظت شده سوسن چلچراغ در داماش عمارلوی رودبار:

مشخصات جغرافیایی: E393222 N4069237، ارتفاع از سطح دریا: ۱۷۵۰ متر، زون 39S، شیب زمین حدود ۲۰ تا ۳۰ درصد ارتفاع از سطح دریا

مشخصات آفت: گونه *Liliocercis faldermanni* (Guerin) حشراتی از راسته سخت بالپوشان Coleoptera و خانواده Chrysomelidae می باشد که به عنوان آفت مهم گیاه سوسن چلچراغ در رویشگاه های طبیعی آن در مناطق فوق ایجاد خسارت می کند. حشرات کامل این آفت با شروع فصل بهار و همزمان با رویش گیاه سوسن چلچراغ در مناطق رویشگاهی ظاهر می شوند و بعد از تغذیه و جفتگیری فعالیت خود را آغاز می کنند. هم لارو و هم حشره کامل این آفت خسارتزا می باشد و با تغذیه از برگ، گل، غنچه و بویژه کپسول بذر خسارت غیر قابل جبرانی به گیاه سوسن چلچراغ وارد می آورند و رویش این گیاه را در منطقه رویشگاه محدود می کند

دشمنان طبیعی: گونه کفشدوزک شکارگر (*Adalia*، *Propylea quatuordecimpunctata*، *Harmonia axyridis*) از خانواده Coccinellidae برای مراحل تخم و لارو و یک جنس مگس پارازیتوئید (*Meigenia* sp) از خانواده Tachinidae جمع آوری و گزارش شد.

۲- وضعیت گیاه سوسن چلچراغ آلوده به آفت در
رویشگاه داماش

۱- وضعیت گیاه سوسن چلچراغ عاری از آفت در
رویشگاه داماش

۳- خسارت بوته ی گیاه سوسن چلچراغ توسط سنین
مختلف لاروی و حشره بالغ

تصویر ۴-۱۱، مراحل مختلف رشدی و فعالیت برگخوار سوسن چراغ، ۴-حشره کامل روی برگ میزبان، ۵-خسارت حشره کامل به غنچه و برگ، ۶- تغذیه لاروها از گل های باز شده، ۷- لارو سن چهارم روی برگ، ۸- دسته تخم روی برگ، ۹- پیش شفیرگی و ورود به خاک، ۱۰-پیش شفیره داخل کپسول خاکی، ۱۱-کپسول شفیرگی سوسن چلچراغ